

Pròleg

“CREURE ÉS SENTIR”

En una carta imaginària a Borges escrita el 13 de juny del 1996 per commemorar els deu anys del seu traspàs, Susan Sontag, amb el seu típic gest epigramàtic de poder dir l'última paraula, va declarar que “els llibres són una via perquè puguem arribar a ser més plenament humans”. Crec que l’afirmació categòrica

de Sontag en defensa dels llibres i la lectura és un magnífic punt de partida per endinsar-nos en *Els dies que vindran*, el nou poemari de Jordi Carrió.

I dic el “nou” poemari de Jordi Carrió amb tota la intenció, perquè l'autor ja és un reincident en el panorama de la lírica catalana. Carrió, nascut el 1949, es va donar a conèixer com a poeta de manera tardana el 2003 amb quatre reculls aplegats a *Maïs, l'obra absent*. Després han seguit *Pols de vidre* (2006), *7 poemes a Tàpies* (2007) i, ara, *Els dies que vindran*. La seva obra, en aquests moments, dibuixa una clara línia ascendent, una línia que parteix d'una maduresa assolida i mostra cada

D. SAM ABRAMS

vegada més domini i seguretat fins a *Els dies que vindran*, que em sembla un llibre rodó, intel·ligent, bell i humà.

Però tornem a recuperar la contundent idea de Sontag dels llibres com a via per arribar a ser més plenament humans. Tinc la certesa que *Els dies que vindran* és l'extraordinari fruit artístic d'algú que ha arribat a ser plenament humà. *Els dies que vindran* és el testimoni fixat d'algú que ha assolit aquesta plenitud humana. I *Els dies que vindran*, si llegim el llibre acuradament, ens explica els elements de la plenitud humana i el camí que ens hi porta.

Jordi Carrió ha jugat amb un avantatge immens a l'hora de desplegar la seva obra poètica: s'ha establert com un autèntic "outsider" al marge de la vida literària. Aquesta actitud, sana i astuta, li ha permès mantenir, infrangible i irrevocable, la seva fe en la cultura i la paraula escrita. Des de la distància, Carrió ha triat, amb llibertat i criteri, aquells actes i empreses culturals i poètics en els quals volia participar d'alguna manera. I també des de la distància el nostre poeta ha evitat cautelosament els paranys que esperen els poetes d'ara: l'egolatria destructiva, la guerra extrema contra la societat al seu entorn o la banalitat dels qui volen gaudir de l'or efímer de la popularitat.

El que acabo de dir ens podria induir a creure que Jordi Carrió és una mena d'aristòcrata o elitista o dandy que deriva un immens plaer d'excloure's de pràcticament tot i de ser un llepafils existencial que troba poques coses dignes del seu interès. Res més lluny de la realitat. Jordi Carrió té un amor immens a la vida i totes les seves manifestacions. Jordi Carrió és un vitalista, que, com a poeta, pertany a l'estirp de vita-

Pròleg

listes que arrenca amb Joan Maragall i continua amb Joan Salvat-Papasseit, Agustí Bartra, Lluís Solà... Ara bé, per "vitalista" no cal entendre un babau que s'extasia indiscriminadament davant tot allò que li ofereix la vida. El poeta vitalista és aquell que enfoca la realitat amb una lent gran angular de manera que hi cap tot el que aporta la vida, sense exclusions i sense evasions. Per això *Els dies que vindran* comença amb una celebració de la bellesa física del món i la necessitat humana de l'art per mirar de fixar-la, i acaba en una coda de dos poemes sobre Darfur i la necessitat d'escriure "dels milions de morts dels Grans Llacs. De com el passat es fa present i et recorda el futur." Al llarg del llibre, com a bon vitalista, Carrió s'esforça per copsar la vida en la seva totalitat, que vol dir sumar i incloure, afrontar el dolor i la mort i la devastació i la lletjor, sintetitzar el passat, el present i el futur. "L'ombra de l'embriac" explora el món terrible del malson i "S'alça la llum" s'acara amb el dolor de la malaltia del càncer. I, al mateix temps, "Diari íntim" celebra els efectes sensorials de la llum de finals d'estiu i "D'un roig vermell" exalta, en primera instància, els colors dels fruits de la terra. De fet, el poema "Mecànica celeste", tècnicament el darrer poema del recull, ho diu d'una manera insuperable: "La mort és la vida que torna i res no serà, i tot." Però, per molt inclusiva que sigui la visió del poeta, la vida sempre acaba imposant-se, la vida sempre acaba triomfant, tal com afirma al poema "El gos de Goya": "Creus en la vida molt més que en la mort."

Torno a insistir-hi: *Els dies que vindran* es dreça sobre la voluntat aferrissada de Carrió de projectar una mirada de gran abast sobre la realitat de la vida. Trobem aquesta mirada de gran abast arreu del text del llibre, des dels enfo-

D. SAM ABRAMS

caments generals fins a les explicacions particulars. Una i altra vegada la insistència en el “tot és u” de Plotí, J. V. Foix i l’enyorat Marià Manent.

Els fonaments mateixos del llibre palesen l’actitud de totalitat. Si ens hi fixem bé, el llibre es divideix en textos que obeeixen a dues tendències diferents, però complementàries o suplementàries. D’un costat, la tendència al discurs directe sobre algun aspecte de la realitat i/o la vida. I, de l’altre, la tendència al metadiscurs autoreflexiu sobre el valor, el sentit i la funció de l’art. El deliciós i arriscat poema “Damunt la terra”, on Carrió fixa un moment de la realitat immediata sense més pretensions o motivacions, en una mena d’“Escriptura grau zero” de Roland Barthes, representa l’impuls del discurs directe de molts dels poemes del conjunt. I, respecte al metadiscurs autoreflexiu, trobem indicacions constants: “La paraula serp és la serp viva” (“Lombra de l’embriac”); “Sempre escrius per guardar les imatges més endins...” (“Juny”); “Vols fer dels bells records escriptura...” (“Papallones sobre el mar”); “Pàtria és la llengua en què proves d’escriure...” (“Espiral i petjada”). Fins i tot, el metadiscurs autoreflexiu desborda el marc físic del llibre i contempla l’existència del lector que completa el text creant-lo i recreant-lo a partir de la seva recepció: “No ho descalcis tot. És la memòria de qui et llegeix que dona sentit al que escrius.”

Al llarg del llibre les reflexions sobre l’art van apareixent i prenent formats diferents. A vegades són comentaris teòrics sobre la mateixa escriptura del poeta. D’altres, són idees que s’integren en homenatges explícits a creadors diversos com ara Joan Miró, Joan Brossa, Antoni Tàpies, Joan Hernández Pijuan, Antonio Saura, Joan Ponç, Feliu Formosa, Ausiàs

March, Gabriel Ferrater, Josep Guinovart, Pere Torrent o Manel Esclusa. Sovint, com en el cas del magnífic díptic “Nu baixant l’escala. A la model (rememorant E. Muybridge i M. Duchamp)”, ens arriben a través d’una recreació lírica d’una obra d’art de la tradició moderna. I, fins i tot, en alguna ocasió, trencant la frontera entre les disciplines artístiques, la reflexió pren la forma d’una obra d’art mateixa, la reflexió s’encarna directament, com passa amb el poema “Vanitas”, que vol ser una natura morta actual.

Aquesta preocupació i fascinació pel discurs artístic porta Carrió a tres extrems. L’extrem d’un autèntic diàleg amb i entre les arts. Un diàleg que transversalment abraça, per exemple, la poesia, la música, la pintura, l’escultura i la fotografia. L’extrem d’un diàleg amb la tradició a la manera de l’Alta Modernitat, especificada per T. S. Eliot al seu inoblidable assaig “La tradició i el talent individual”: “Els monuments que ja existeixen formen un ordre ideal que es modifica amb la introducció d’una obra d’art nova, si és nova de debò.” En el seu diàleg amb la tradició Carrió arriba a graus d’un gran refinament estètic gràcies al seu subtil però espès sistema o teixit de referències culturals i citacions agafades en préstec. En aquest sentit, és bo de recordar que “El dies que vindran” és un fragment d’un vers del poema “Paisatge amb figures” de Gabriel Ferrater, elevat a la categoria de títol general del llibre. Les referències i citacions són una mena de taquigrafia literària que permet enriquir i intensificar el text dels poemes sense allargar-ne l’extensió, un recurs prototípic de l’Alta Modernitat a partir d’Eliot, Pound i Joyce.

I, finalment, l’extrem de la vinculació substancial i indissoluble entre l’art i la vida. L’art no és cap joc estèril i

entretingut, allunyat de la vida. La vida no és un exercici hedonista, més o menys sofisticat, desproveït d'alta significació i justificació. L'art treballa la vida i es completa en la vida, i la vida treballa l'art i es completa en l'art. L'art i la vida es troben per formar la base del llibre *Els dies que vindran*, com confessa l'autor en una de les esplèndides notes que acompanyen els poemes: "Escriure, com estimar, com llegir, com treballar, és viure. I contemplar l'art és viure, i tot plegat va junt." Ara i aquí, "hic et nunc", hem dibuixat un cercle i hem tornat a l'inici, al comentari de la genial Susan Sontag sobre l'art dels llibres i la lectura com a vies que condueixen a assolir una humanitat més plena.

En definitiva, per Carrió, a partir del magisteri sobretot d'Antoni Tàpies, la contemplació d'obres d'art és una experiència que eixampla la nostra resposta sensible davant la vida i aguditza la nostra capacitat de reflexió. D'alguna manera ho diu el nostre poeta en una nota al poema "El gos de Goya" (justament la il·lustració que tenen a la coberta del llibre) quan afirma, referint-se a la pintura del mestre del segle XIX: "El gos de Goya és una obra d'art esplèndida. Em fa pensar. No m'entristeix. Em fa creure en l'art i en la vida."

Una altra vegada trobem la unió indissoluble entre l'art i la vida. L'art i la vida són vasos comunicants i el que comença en el terreny de l'art s'acaba traslladant a la vida, i el que succeeix a la vida es desplaça cap al món de l'art. L'art i la vida són indivisibles. Per aquesta mateixa raó, dins *Els dies que vindran* hi trobem moltes semblances o paral·lelismes entre el tractament de l'art i el tractament de la vida, entre l'acostament a l'art i l'acostament a la vida.

Hi ha al llarg del poemari semblances o paral·lelismes que podríem anomenar troncals. Podem citar-ne alguns exemples que fan al cas. La manera inicial, bàsica, que té el poeta de posar-se davant l'art i la vida. La primera resposta sempre és una resposta sensorial i sensual, de sensibilitat en el seu "grau zero", sense contagis o exigències del món del pensament i la meditació i el discurs conceptual que en deriva. La veritat és que per Carrió la fita màxima de l'existència seria accedir a un estat de consciència sostingut, més aviat orientant, de relació directa amb la realitat sense més complicacions, no com a resultat de l'evasionisme més vulgar, sinó com a resultat d'una evolució personal i intel·lectual amb totes les garanties de rigor. Es tractaria d'una mena de post-consciència que tindria molts punts de contacte amb la pre-consciència. Un estat de post-consciència que Joan Teixidor va copsar perfectament en un poema autobiogràfic escrit pocs anys abans de morir i que encarna la saviesa que el gran autor va arribar a treure de la vida:

L'horitzó blavíssim

El perfil de la muntanya era precís
i l'horitzó blavíssim.

Una mica d'or ho anava enriquint tot
i vaig pensar que no em calia res més,
que ja era prou això que se'm donava,
que el món arriba a plena maduresa
quan s'accepta com és i no preguntes.

A *Els dies que vindran* hi ha molts poemes i fragments de poemes que es drecen sobre la base d'aquest exercici extrem de sensibilitat que es proposa la renovació i la reintensificació dels lligams més directes amb el món físic que ens envolta.

La relació amb el temps i l'espai, amb les estacions i la llum, amb els cicles de la natura, amb el vent i l'aire i els canvis que porten, amb els colors de la terra, i els blaus del mar i el cel, amb les muntanyes, amb els líquens, les alzines, els roures i els canyissars, amb el sol i la lluna i les estrelles, amb els fruits de la terra com ara els tomàquets o les móres de les romegueres, amb els xoriguers, les àligues i les papallones, amb la sorra, la pedra, la pols i les cendres... pràcticament fonamenten els poemes del recull. *Els dies que vindran* és, en primera instància, una joiosa i ben calibrada celebració del món físic i la vida. Carrió és un sensualista desacomplexat que reivindica el desig i els plaers físics. A més, la fisicitat de la celebració de la natura representa per Carrió una defensa ardida de la cultura mil·lenària del món mediterrani.

Després, dels sentits passem als sentiments, al fabulosament complex i delicat terreny de les emocions humanes. Efectivament, a la poesia de Carrió un altre paral·lelisme troncal o compartit entre l'art i la vida es troba en les increïbles respostes emotives que els dos ens susciten. Les obres de l'art i les coses d'aquest món ens provoquen constantment i reaccionem. I el nostre poeta no tem les emocions sinó que les encoratja i, al mateix temps, les passa pel sedàs de la consciència, perquè el seu impacte ens arribi de la manera més eficaç possible a nivell humà i artístic. En aquest sentit,

els lectors només han de mirar el poema "La memòria del cos" per veure un dels poemes d'amor amb més força, amb més puixança dels darrers anys. Carrió destaca la importància de les emocions quan es pregunta, al final de "Com una palma viva": "¿creure és sentir?". Per una altra banda, pel nostre poeta és igualment important compartir les emocions per enriquir les nostres relacions amb els altres, tal com explica en el moment de cloure el poema "Diari íntim": "Demà, benigne, fes-li saber com et commou." Com Benedetto Croce, Carrió creu que allò que no s'expressa amb claredat realment no existeix del tot.

El nostre poeta utilitza els sentits i les emocions per escenificar un dels fils conductors del llibre: la recerca utòpica de felicitat. Una recerca moltes vegades amenaçada i frustrada per la intervenció de la consciència, el darrer element troncal que vincula la vida i l'art. La felicitat humana és inestable i també ho és la consciència. Són intermitents i l'únic sentit de permanència que ens ofereixen o garanteixen és la permanència, tot i la redundància, de la seva mateixa intermitència. Són volàtils la felicitat i la consciència per bé que el nostre poeta s'esforça per poder-les acordar. Però el màxim que pot esperar Carrió és que interactuin o s'encavalquin de tard en tard. Sempre acaba retornant la consciència exacta de les coses: "Hi ha dies que el teu ofici és el dolor."

Per això, per la inestabilitat final de tot, és tan important la funció de la memòria i la funció de l'art. La memòria i l'art intenten salvar-nos de la fragilitat de tot, oferint-nos un sentit de perdurabilitat, un sentit de futur. I, la veritat sigui dita, conec pocs poemaris en català que tinguin tanta confiança en el futur, en la permanència de tot allò que ens sig-

nífica, de tot allò que ens ha procurat moments de plenitud. Jordi Carrió és un resistent, que es nega a sucumbir davant el postulat bàsic del nihilisme modern i contemporani: el convenciment que tot, absolutament tot, està abocat a l'anorreament final, a l'extinció final, al "gran foc de garbons" que deia Vicent Andrés Estellés.

Per negar-s'hi en rodó Jordi Carrió ha creat, amb tota la intencionalitat possible, aquest bellíssim conjunt de poemes en prosa, una magnífica contribució a la gran tradició moderna de poemes en prosa que arrenca amb J.V. Foix. Un bellíssim conjunt de poemes en prosa on Carrió posa en joc tot el que sap de poesia perquè, al capdavant, el que realment està en joc és el sentit últim de la vida i l'art. Carrió posa en joc el seu poder de seducció a través de la sinceritat i l'autenticitat, el seu domini dels registres expressius de la llengua, el seu do per concentrar el discurs, el seu instint natural pel ritme, la seva extrema habilitat a l'hora de fer encaixar els poemes, forçosament fragmentaris, en un tot que desprengui una visió global.

Els dies que vindran està plenament a l'altura del repte ambiciós que s'havia plantejat el poeta, un repte que ens implica, que ens concerneix.

D. Sam Abrams
Sant Cugat del Vallès,
tardor del 2009

*Partim-nos
els dies que vindran*

Gabriel Ferrater